

Skift-notat: Energieffektivisering i bygg

Høringssvar til handlingsplan for energieffektivisering.

Skift-nettverket bygg og eiendom har utarbeidet et høringsnotat til Energikommisjonens rapport, med høringsfrist 2. mai. Høringssvaret gir innspill på hvordan Norge kan realisere potensialet både innen energieffektivisering og solenergi i bygg. Mange av innspillene er tiltak som kan passe inn i en handlingsplan for energieffektivisering, og vi sender derfor inn de relevante punktene fra notatet også hit.

Energikommisjonen peker på et stort potensial for frigjøring av energi ved energieffektivisering. Skift mener det er avgjørende for Norge at vi realiserer dette potensialet om vi skal unngå et kraftunderskudd i årene som kommer, og for at vi skal kunne nå klimamålene våre. Vi mener det bør settes mål for 20 TWh energieffektivisering i bygg innen 2030, og målet må følges opp med tilstrekkelige og forpliktende tiltak for at målet nås.

Energieffektivisering kan realiseres raskt, det er relativt konfliktfrie tiltak og mye kan gjøres med kjent og moden teknologi. Samtidig vil vi understreke at dette potensialet ikke utløses av seg selv, i den hastigheten som er nødvendig. Her vil vi blant annet vise til SINTEFs rapport fra 2022 (Sandberg et al. 2022)¹ som underbygger at det må en stor satsning til for å utløse potensialet som ligger i energieffektivisering frem mot 2030. Under følger våre innspill til tiltak som kan gjennomføres for å realisere dette potensialet.

Økonomiske støtteordninger og insentiver

Selv om investeringer i energieffektivisering ofte er lønnsomme på sikt, gjøres de ikke i den skalaen som er nødvendig for å unngå et kraftunderskudd i Norge i fremtiden. Når kostnaden ved et kraftunderskudd er så stor for samfunnet, må det vurderes økte insentiver for energitiltak utover det som isolert sett fremstår som samfunnsøkonomisk optimalt. Det er viktig å få et klart bilde av hvorfor lønnsomme tiltak ikke gjennomføres i dag, og jobbe bredt mot å fjerne barrierer og utnytte muligheter for å utvikle nye insentiver, det være seg investeringsstøtte, låneordninger eller reduksjon i skatt og avgifter.

Vi støtter Energikommisjonens forslag til å øke og utvide støtteordningene hos Enova. Ordningene må rette seg mot eksisterende bygg fordi det er her det største potensialet er. En uheldig effekt av dagens strømstøtte, er at den i praksis gjør det mindre lønnsomt å investere i energitiltak. Strømstøtteordningen bør tilpasses slik at den ikke motvirker tiltak som bidrar positivt i kraftbalansen, og fortrinnsvis premierer de som gjennomfører tiltak.

Skjerpede krav og bedre oppfølging

Vi støtter Energikommisjonens anbefalinger om å skjerpe energikravene for nybygg i byggeteknisk forskrift (TEK). Samtidig ligger det største potensialet for energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse. Vi mener derfor det også er behov for mer forpliktende TEK-krav ved oppgraderinger av eksisterende bygg, kombinert med at det blir vanskeligere å få dispensasjon fra kravene. Det bør stilles krav til energiytelser for enkeltkomponenter ved stegvis oppgradering. Dette er krav det er henvist til i taksonomien, og nødvendig for å innføre den.

Det er i dag store og unødvendige forskjeller i hvordan energieffektivitet måles og vektet i blant annet energimerkeordningen, taksonomien, NZEB, byggeteknisk forskrift og diverse økonomiske støtteordninger. Dette skaper forvirring og unødvendige oppklaringer. Vi støtter Energikommisjonens anbefalinger om å rydde opp i dette. Kravene til energieffektivitet i Norge bør basere seg på kravene stilt i taksonomien og EUs "Fit for 55".

Det ligger mange gode føringer i energiloven og energimerkeforskriften i dag, men de følges ikke godt nok opp. Det er ikke tydelig hvilken kontrollmyndighet som har ansvaret, og hva som er eventuelle konsekvenser dersom ikke regelverket etterlevs. Særlig vil god etterlevelse av krav om å energivurdere tekniske anlegg hvert fjerde år, kunne føre til betydelig energibesparelser dersom det faktisk gjennomføres.

Bedre statistikk

Det er viktig å få på plass igjen en god energibruksstatistikk, slik at det kan jobbes på nasjonalt nivå med å sette mål for bygg- og eiendomssektoren. Det bør utarbeides tydelige føringer for de resultatene som skal oppnås og hvordan disse skal rapporteres, både for utvikling i energibruk og for energikilder. Vi støtter Energikommisjonens anbefaling om at NVE blir sentral i oppfølgingen av dette. For å sikre god statistikk er det også vesentlig at innsamlede data har tilstrekkelig kvalitet. Her vil formålsdelt energimåling etter SN/TR 3069:2019 på næringsbygg være en nøkkel, i tillegg til at dette er grunnlaget for å kunne vurdere forbedringspotensial for eiendommen. Elhub gir statistikk på utvikling i strømforbruk i ulike sektorer og områder over tid. Vi trenger tilsvarende innen andre energiforsyningskilder også, for eksempel fjernvarme og kjøling.

Grønne kontrakter mellom byggeier og leietaker

Det er ofte leietaker som vil vinne mest på energiinvesteringer gjort av byggeier. Dette gir lite insentiv for byggeier til å ta slike investeringskostnader. Vi ser en mulighet i å utvikle standardiserte kontrakter mellom byggeier og leietakere der fordeling av gevinst fra energitiltak fordeles. Regelverk og bransjestandarder som regulerer dette, vil det kunne gi et forsterket og tydelig insentiv. Det samme gjelder i overgangen mellom utbygger og den som drifter bygget etter ferdigstillelse. Det må lønne seg for utbygger å investere i tiltak som gir lavere driftskostnader i byggets levetid. Vi anbefaler at man ser til arbeidet som er gjort av blant annet Norsk Eiendom og Grønn Byggallianse om Grønne leieavtaler som et utgangspunkt.

Energikommisjonen foreslår at offentlige leietakere kun skal leie arealer i bygninger med energimerke A eller B. Dette reiser flere problemstillinger. For det første er ikke energimerkekategoriene like i ulike land i Europa, der kravene til energimerke A i Norge er strengere enn for øvrige land. For det andre vil en slik ordning favorisere nye bygg på bekostning av å utnytte eksisterende bygningsmasse. Vi risikerer dermed at klimagassutslipp fra produksjon av materialer til nye bygg vil bli større enn ved en mer planmessig heving av eksisterende bygg til bedre energieffektivitet. Dersom det skal stilles krav til energimerke for offentlige leietakere, må dette utformes slik at ikke riving favoriseres fremfor rehabilitering, ved at kravene gjøres ulike for nye og eldre bygg. Vi anbefaler at det ses på en løsning med leieavtaler der byggeier forplikter seg til å gjennomføre energikartlegging og hvor man i fellesskap finansierer gjennomføring av effektive tiltak.

Forskning og innovasjon

Selv om det finnes mange modne teknologier for energieffektivisering i dag, kommer vi ikke i mål uten å også satse på videre forskning og innovasjon. Vi trenger energi- og klimapositive teknologier og løsninger som har støtte i befolkningen og kan implementeres raskt. Dette gjelder spesielt løsninger som kan implementeres der folk bor - på bygg og i nabolag.

Energi21 fremhever spesielt forsknings- og innovasjonsbehovet innen temaet "Integrerte og effektive energisystemer". Dette er viktig for å utnytte potensialet i bygg, og for å bedre utnytte infrastruktur og forskjellige energikilder og -bruk. Et eksempel på dette er hvordan man bedre kan styre bruken av varme og kjøling gjennom en bedre kobling mellom den elektriske og termiske energien i bygget. Blant de viktige temaene det er behov for forskning på er modeller og verktøy for å analysere og fremme sektorkobling og digitalisering. FoU- og innovasjonsprosjekter har også en viktig rolle i å akselerere utvikling, pilotering, og oppskalering av teknologi som allerede er tilgjengelig. Kommersialisering av ny teknologi krever ofte utvikling av hele verdikjeder som må skje i et samarbeid mellom ulike aktører, og ofte støttet eller initialisert av forskningsaktører og det offentlige virkemiddelapparatet.

De øvrige tiltakene i dette notatet vil frigjøre energi raskt, slik at vi kan unngå et kraftunderskudd i 2030. Samtidig er det viktig å planlegge lenger frem i tid. Vi anbefaler derfor nå at det parallelt med en satsing på raske tiltak og lavhengende frukter, igangsettes en storstilt satsing på langsiktig strategisk forskning med tydelige milepæler underveis. Dette er viktig for å utvikle de løsningene som trengs fram mot 2050 (ref. IEA Net Zero by 2050).

Oslo, den 21. April 2023

Med vennlig hilsen

Harald Vaagaasar
Nikolaisen
Administrerende direktør
Statsbygg

Frank Jaegtnes
Administrerende direktør
Elektroforeningen

Alexandra Bech Gjørv
Konsernsjef
SINTEF

Anne Cathrine Berger
Samfunnspolitisk direktør
NITO

Egil Hogna
Konsernsjef
Norconsult

Grethe Bergly
Administrerende direktør
Multiconsult

Rasmus Nord
Administrerende direktør
Sweco

Gunnar Gjørtz
Administrerende direktør
KLP Eiendom

Jan-Frode Janson
Konsernsjef
Sparebank 1 SMN

Bente Sverdrup
Direktør Bærekraft
Gjensidige

Jostein Eiesland
CEO
Umoe

Stein-Erik Vellan
Administrerende direktør
Telia

Runar Hollevik
Konsernsjef
NorgesGruppen

Bjørn Arild Thon
Administrerende direktør
Renas

Karoline Andaur
Generalsekretær
WWF

Petter Hellmann
Konsernsjef
Møller Mobility Group

Arne Seglem Larsen
Corporate Director People &
Sustainability
Laerdal Medical

Guro Steine
Konserndirektør
kommunikasjon og
bærekraft
GK